

Korupční jednání ve společnostech

Markéta Císařová

29. března 2016

Agenda

1. Korupce a její dopady
2. Úvod do trestní odpovědnosti PO
3. Trestní odpovědnost PO v ČR
4. Trestní odpovědnost podle UKBA
5. Trestní odpovědnost podle FCPA
6. Příklady přeshraničního korupčního jednání
7. Předcházení korupčnímu jednání ve společnostech

Co je korupce?

- Neexistuje mezinárodní právní definice korupce
- Úmluva OECD o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních obchodních transakcích
- Úmluva OSN proti korupci
- Pod korupcí rozumíme:
 - Ze strany určité osoby snaha získat neoprávněnou výhodu (ať již jednáním nebo opomenutím) výměnou za poskytnutí např. peněz, darů, jiných výhod, výsad či benefitů
 - Ze strany určité osoby očekávání určitého benefitu za to, že zajistí poskytnutí neoprávněné výhody

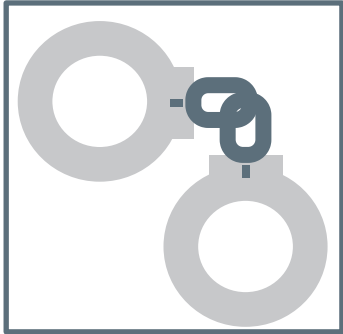

Korupce

- Korupce zahrnuje:
 - aktivní podplácení a pasivní úplatkářství
 - zneužívání vlivu
 - tzv. „*všimné*“
 - poskytování darů a výhod obchodními společnostmi

Korupce

- Děje se ve veřejném i soukromém sektoru
- Vždy trestný čin, bez ohledu na to, zda byl spáchán:
 - pro osobní prospěch nebo prospěch obchodní společnosti
 - s přesvědčením, že je to nezbytné pro udržení konkurenceschopnosti
 - s přesvědčením, že to je normální jednání při podnikání
 - zda byl poskytnut nebo obdržen přímo od nebo jménem určité osoby nebo prostřednictvím jiného
 - hodnotu poskytnuté výhody
 - „*místní zvyky*“
 - toleranci místních úřadů

Nepřímé korupční jednání

Zmocněnci: mandátní smlouvy, které vypadají jako smlouvy o legitimních službách / rozsah služeb však neodpovídá skutečnosti, nadhodnocené platby

Dceřiné společnosti nebo jiné společnosti ze skupiny “zneužity“ pro poskytnutí úplatku vzhledem k tomu, že jsou umístěny v zemi, kde je menší pravděpodobnost odhalení nebo potrestání korupce

Subdodavatelé: dodavatel poskytuje úplatek prostřednictvím subdodavatele

Společné podniky: partner ve společném podniku zajistí uzavření korupční dohody partnerem, který se nachází v zemi, kde je menší pravděpodobnost odhalení

Důsledky korupčního jednání

- trestněprávní sankce (včetně odnětí svobody a značných peněžitých trestů)
- reputační riziko
- občanskoprávní žaloby třetích stran znevýhodněných korupcí
- zákaz pro společnosti účastnit se veřejných soutěží, přijímat dotace a subvence, zákaz činnosti
- ukončení smluv protistranami

Úplatkářství

Aktivní podplácení

kdo poskytne, nabízí nebo slíbí úplatek v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu nebo v souvislosti s podnikáním.

Pasivní úplatkářství (přijetí úplatku)

kdo přijme nebo si dá slíbit úplatek v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu nebo v souvislosti s podnikáním.

Nepřímé úplatkářství

kdo žádá nebo přijme úplatek za to, že bude svým vlivem nebo prostřednictvím jiného působit na výkon pravomoci úřední osoby.

Úplatkářství

Formy úplatku

úplatek může mít formu peněžní platby nebo jakéhokoli druhu neoprávněné výhody spočívající v majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění

- dary, půjčky, kongresová turistika, služební cesty, sportovní a kulturní události, business obědy či večeře, výhody pro rodinné příslušníky, visa, sponsoring, příspěvky politickým stranám a charitativním organizacím ...

Kde se s korupcí setkáváme nejčastěji?

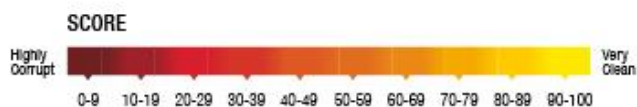
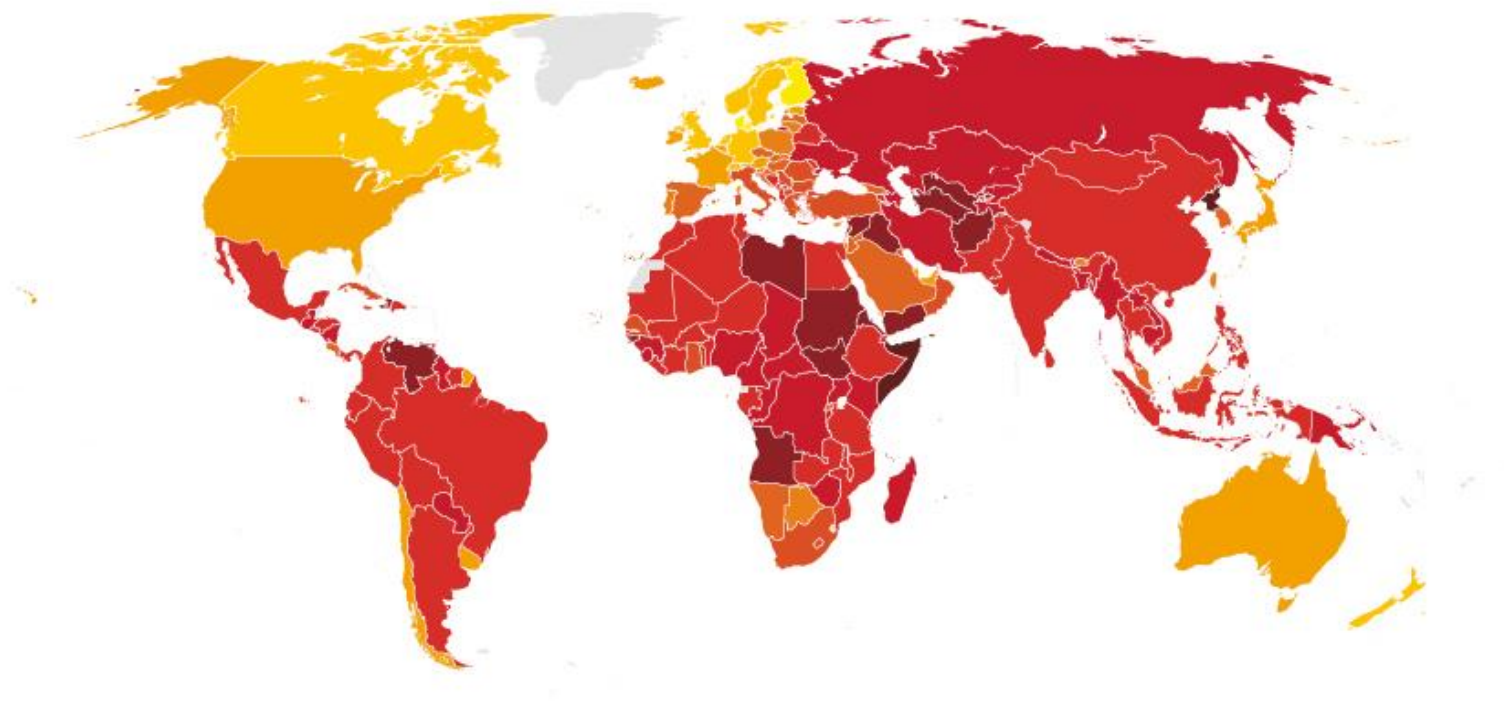
- Veřejné zakázky, stavebnictví, zbrojní průmysl, export ...

Korupce – rozšířený problém

CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX 2015

The perceived levels of public sector corruption in 168 countries/territories around the world.

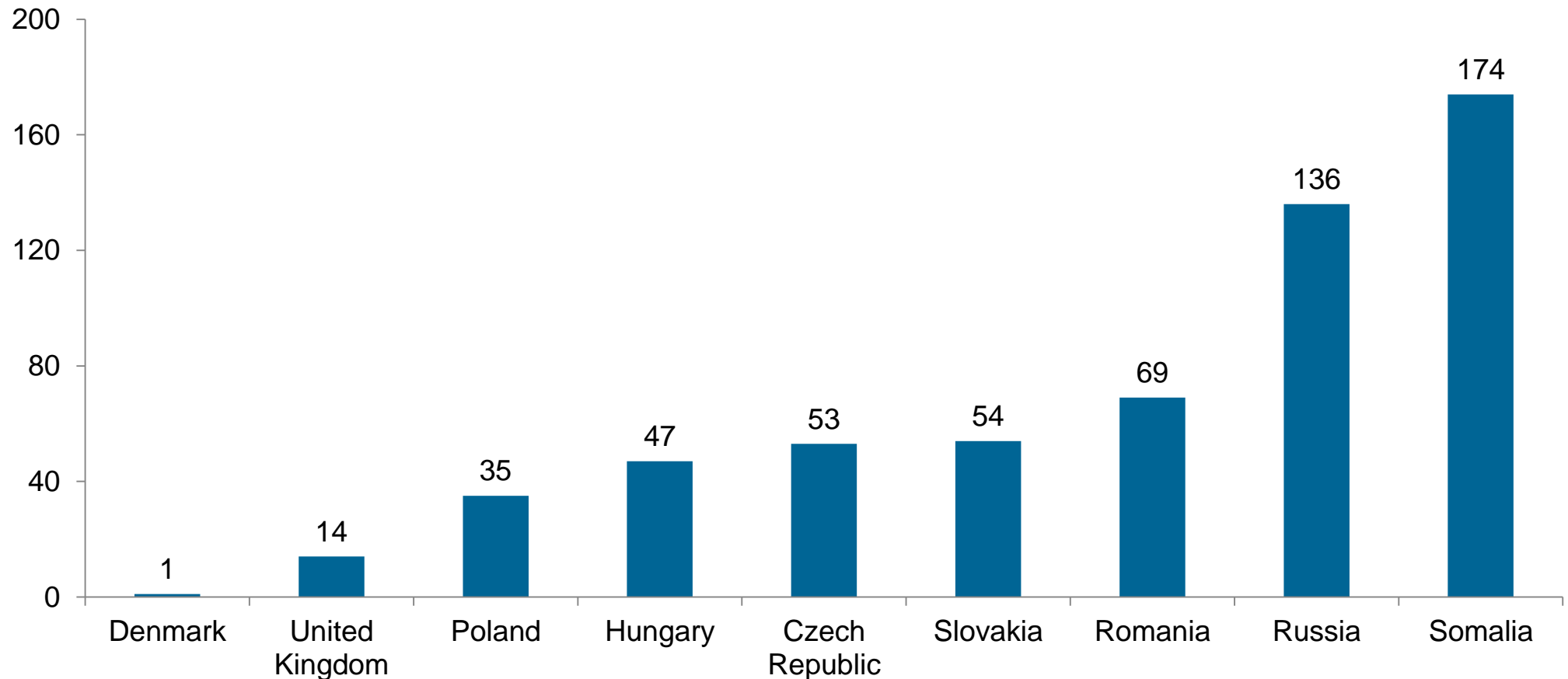

#cpi2015

www.transparency.org/cpi

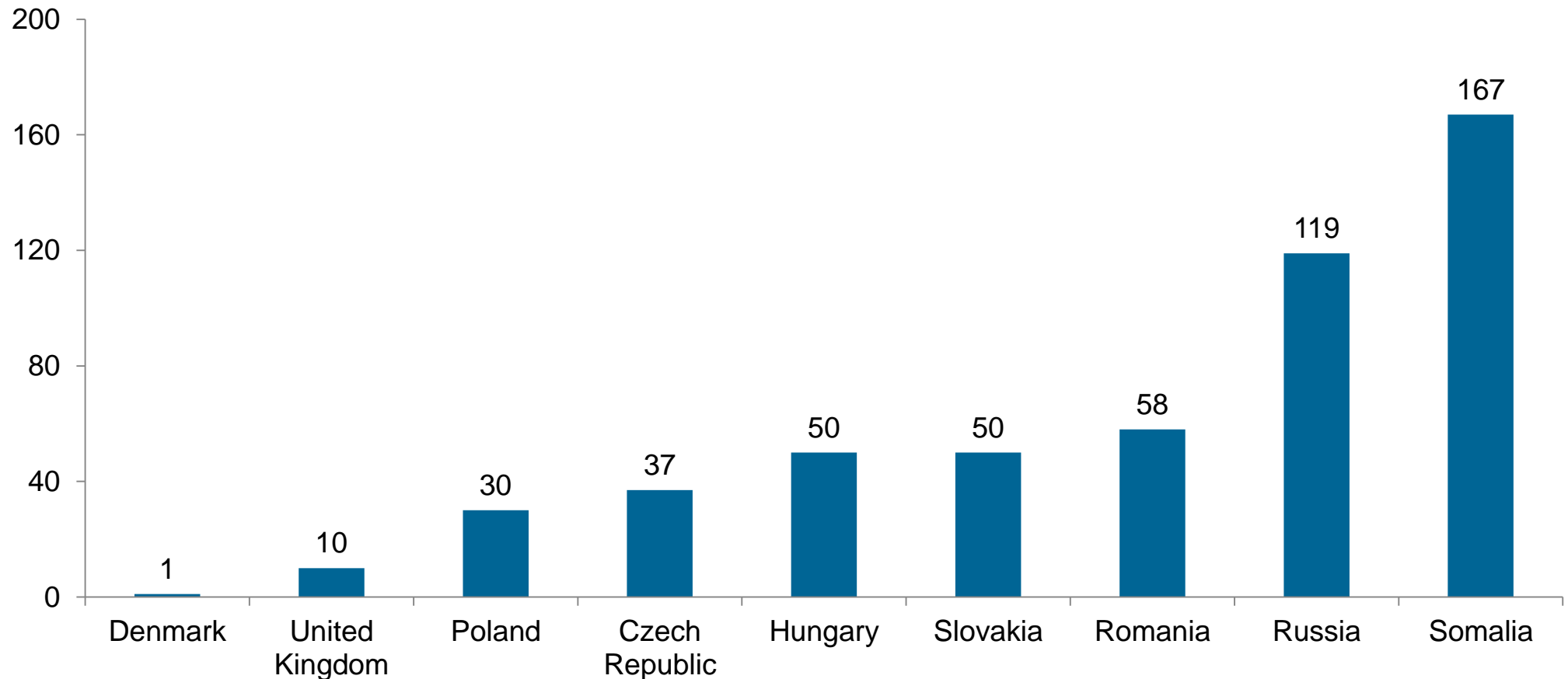
Transparency International Corruption Perception Index 2014

Corruption Perception Index

Transparency International Corruption Perception Index 2015

Corruption Perception Index

Trestní odpovědnost právnických osob

- Česká republika
 - Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim
- Spojené království Velké Británie a Severního Irska
 - UK Bribery Act 2010 (**UKBA**)
- Spojené státy americké
 - Foreign Corrupt Practices Act 1977 (**FCPA**)

Úvod do trestní odpovědnosti právnických osob

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (TOPOZ)

- ČR **nebyla** posledním členským státem EU bez trestní odpovědnosti PO
- závazky ČR z členství v EU a dokumentů OSN či OECD
- přijetí zákona předcházela dlouhá diskuse o potřebě a koncepci trestní odpovědnosti PO
- účinnost od 1. ledna 2012
- samostatný zákon, ale použije se vždy jen **společně** s TZ a TŘ (TOPOZ neupravuje veškeré otázky trestní odpovědnosti PO, ale jen tehdy, ve kterých se tato liší od trestní odpovědnosti FO)

Působnost

Místní působnost

- TČ spáchané v ČR PO, která má v ČR sídlo, umístěn podnik nebo organizační složku nebo zde vykonává svoji činnost nebo zde má svůj majetek;
- TČ spáchané v cizině PO se sídlem v ČR;
- trestné činy spáchané v cizině PO bez sídla v ČR, pokud byl trestný čin spáchán ve prospěch PO, která má v ČR sídlo

Trestní odpovědnost

Vyloučení z trestní odpovědnosti

- ČR
- ÚSC při výkonu veřejné moci
- Dále **nedopadá na**: organizační složky či odštěpné závody, organizační složky státu, FO podnikatele

TOPOZ naopak dopadá na

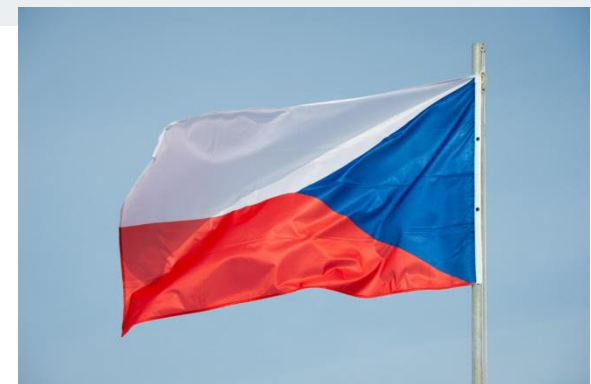
- Majetková účast státu na PO **nevyklučuje** její trestní odpovědnost, tj. státní podniky či příspěvkové organizace
- Dále dopadá např. na politické strany a hnutí

Trestní odpovědnost PO v ČR

TČ PO je protiprávní čin spáchaný **jménem** PO, v **zájmu** PO nebo v **rámcí činnosti** PO, pokud jednal:

- a) **statutární orgán** nebo člen statutárního orgánu nebo jiná osoba oprávněná jednat jménem nebo za PO;
 - b) ten, kdo u PO vykonává **řídící nebo kontrolní činnost**, i když není osobou uvedenou výše;
 - c) ten, kdo vykonává **rozhodující vliv na řízení** PO, jestliže jeho jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost PO; nebo
 - d) **Zaměstnanec** nebo osoba v obdobném postavení při plnění pracovních úkolů;
- a pokud lze PO přičíst odpovědnost za TČ

Koncept přičitatelnosti

TČ lze PO přičíst, pokud

- byl TČ spáchán **jednáním osoby ad (a), (b) nebo (c)**; nebo
- byl TČ spáchán **zaměstnancem PO**, jestliže:
 - byl spáchán na **podkladě rozhodnutí, schválení nebo pokynu** orgánů PO nebo osob uvedených pod (a) až (c), anebo
 - proto, že orgány PO nebo osoby pod (a) až (c) neprovedly taková **opatření**, která by měly provést podle jiného právního předpisu nebo které po nich lze spravedlivě požadovat, zejména neprovedly **povinnou nebo potřebnou kontrolu** nad činností zaměstnanců nebo jiných osob, jimž jsou nadřízeny, anebo neučinily **nezbytná opatření k zamezení** nebo odvrácení následků spáchaného TČ

Zásady přičitatelnosti

Trestní odpovědnosti PO nebrání, nepodaří-li se zjistit, která konkrétní FO jednala protiprávně

Trestní odpovědnost PO **nevylučuje** trestní odpovědnost FO - paralelní trestní stíhání, či stíhání jen PO či jen FO

Předmětem trestního postihu je i:

- jednání před vznikem PO;
- jednání PO, pokud PO vznikla, ale soud rozhodl o její neplatnosti;
- pokud je právní úkon, který měl založit oprávnění k jednání za PO neplatný nebo neúčinný; nebo
- pokud jednající FO není za TČ trestně odpovědná

Zánik trestní odpovědnosti

Trestní odpovědnost PO **zaniká (účinná lítost)**, jestliže PO dobrovolně upustila od dalšího protiprávního jednání a

- odstranila nebezpečí pro chráněný zájem, anebo zamezila či napravila škodlivý následek; nebo
- učinila o TČ oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu

K zániku odpovědnosti nedochází u TČ **úplatkářství** (přijetí úplatku, podplácení a nepřímého úplatkářství)

Trestné činy PO

Taxativní katalog trestných činů (TOPOZ odkazuje na vybrané trestné činy vyjmenované v TZ)

79 zločinů nebo přečinů:

– např. podvod, úvěrový podvod, legalizace výnosů z trestné činnosti, zkrácení či neodvedení daně, zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění, přijetí úplatku, podplácení, nepřímé úplatkářství, neoprávněné zaměstnávání cizinců, padělání a pozměňování veřejné listiny a řada dalších

Ale např. už ne:

– krádež, porušení povinnosti při správě cizího majetku, insolvenční trestné činy, křivé obvinění, neoznámení TČ

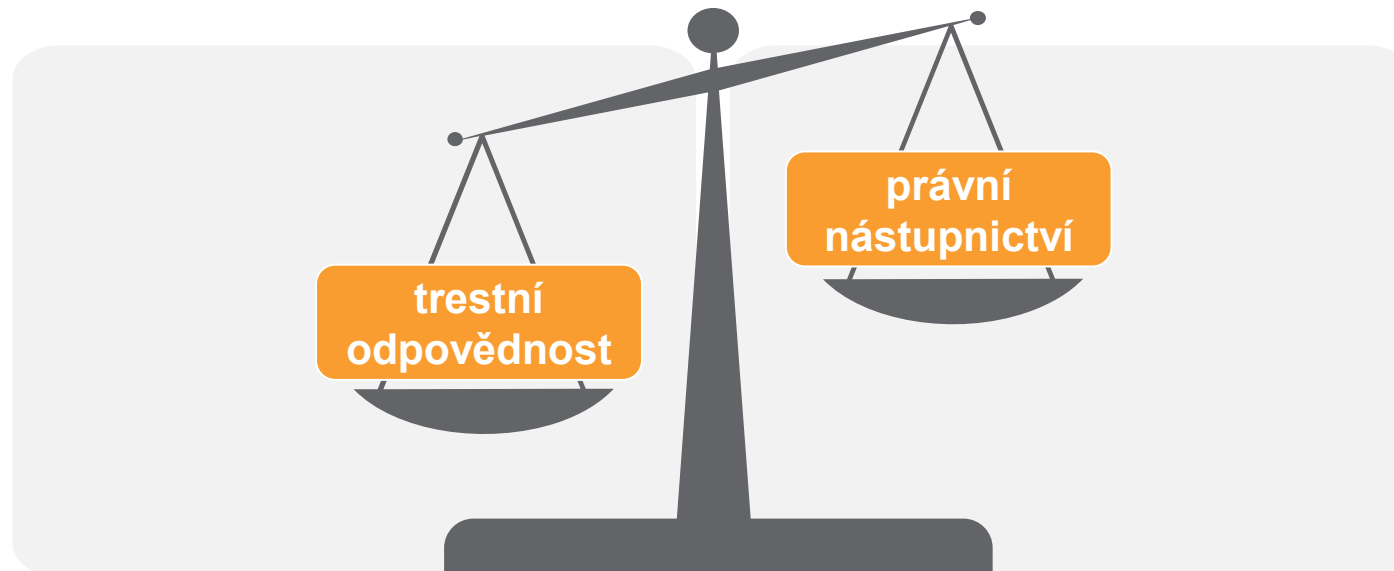

Trestní odpovědnost a právní nástupnictví

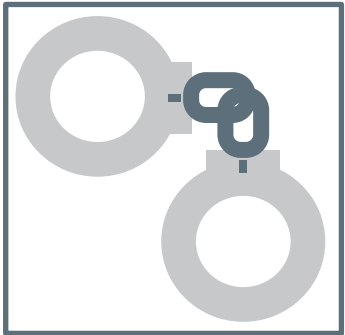
Trestní odpovědnost **přechází na všechny právní nástupce PO** (splynutí, sloučení, rozdělení)

V případě několika právních nástupců soud při rozhodování o druhu a výměře trestu přihlédne k tomu, v jakém rozsahu přešly výnosy, užitky a jiné výhody ze spáchaného TČ na právního nástupce

Omezení možnosti přeměny PO, jejího zrušení či zániku po zahájení trestního stíhání

Tresty a ochranná opatření

– PO lze za spáchání TČ uložit následující **tresty**:

- zrušení PO
- propadnutí majetku
- peněžitý trest
- propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty
- zákaz činnosti

- zákaz plnění veřejných zakázek, účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži
 - zákaz přijímání dotací a subvencí a
 - uveřejnění rozsudku
- a následující **ochranná opatření**:
- zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty

Tresty a ochranná opatření

Při uložení trestu se přihlíží zejména

- k povaze a závažnosti TČ;
- k poměrům PO, včetně její dosavadní činnosti a majetkovým poměrům;
- k tomu, zda PO vykonává činnost strategického významu ve veřejném zájmu;
- k jednání PO po spáchání TČ; a
- k důsledkům, které uložení trestu může mít na třetí osoby, např. [věřitele](#), jejichž pohledávky vznikly v dobré víře a nemají původ či nesouvisí s TČ.

Tresty a ochranná opatření

– Zrušení PO

- jen PO se sídlem v ČR
- jen pokud činnost PO zcela nebo převážně spočívá v páčání trestné činnosti

– Propadnutí majetku

- při spáchání zvlášť závažných zločinů nebo dovoluje-li to trestní zákoník v konkrétní skutkové podstatě
- postihuje celý majetek nebo jeho část

– Peněžitý trest

- nejčastější sankce
- denní sazba až 2 mil. Kč, tj. celkově až do výše 1,46 mld. Kč

Tresty a ochranná opatření

- Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty
- lze postihnout i náhradní hodnotu
- byla-li či měla-li být věc použita ke spáchání TČ anebo byla-li odměnou za TČ

- Zákaz činnosti
- 1 rok až 20 let, byl-li TČ spáchán v souvislosti s touto činností

- Zákaz plnění veřejných zakázek, účasti na koncesním řízení nebo veřejné soutěži
- pokud se PO dopustila TČ v souvislosti s veřejnými zakázkami, koncesemi nebo veřejnou soutěží
- 1 rok až 20 let

Tresty a ochranná opatření

- Zákaz přijímání dotací a subvencí
 - pokud se PO dopustila TČ v souvislosti s dotacemi či subvencemi
 - 1 rok až 20 let

- Uveřejnění rozsudku
 - soud určí druh sdělovacího prostředku, rozsah uveřejnění a lhůtu k uveřejnění

Trestný čin v. správní delikt

Zahájení trestního stíhání proti PO brání tomu, aby o témže skutku probíhalo proti téže PO řízení o správním deliktu

Trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno, pokud dřívější řízení pro týž skutek proti téže PO skončilo pravomocným rozhodnutím o správním deliktu a toto rozhodnutí nebylo zrušeno

VS

Zákon Spojeného království o potírání korupce z roku 2010

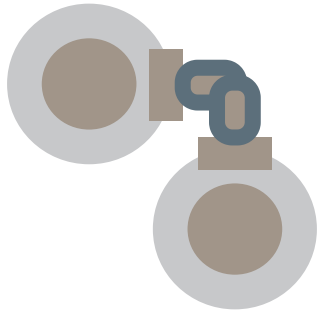
Nový specifický TČ právnické osoby – nezabránění korupci

PO spáchá TČ pokud:

1. osoba spřízněná s PO,
2. poskytne úplatek jiné osobě,
3. s cílem získat nebo udržet si obchodní výhodu, a
4. nepodaří se jí prokázat, že zavedla nezbytná opatření k zamezení korupce.

Extrateritoriální působnost UKBA

Zákaz podplácení (včetně nezabránění korupci) se vztahuje na:

- britské občany,
- rezidenty UK,
- společnosti založené v UK,
- kohokoli působícího v UK,

i když k činu či opomenutí došlo mimo UK.

Kdy se použije UKBA

Působení v UK
(Business presence)

i pouhé dodávání zboží na
trh či obchodní zastoupení

Kdo je spřízněná osoba
(Associated person)

management, zaměstnanci
dceřiné společnosti
dodavatelé a subdodavatelé
zprostředkovatelé

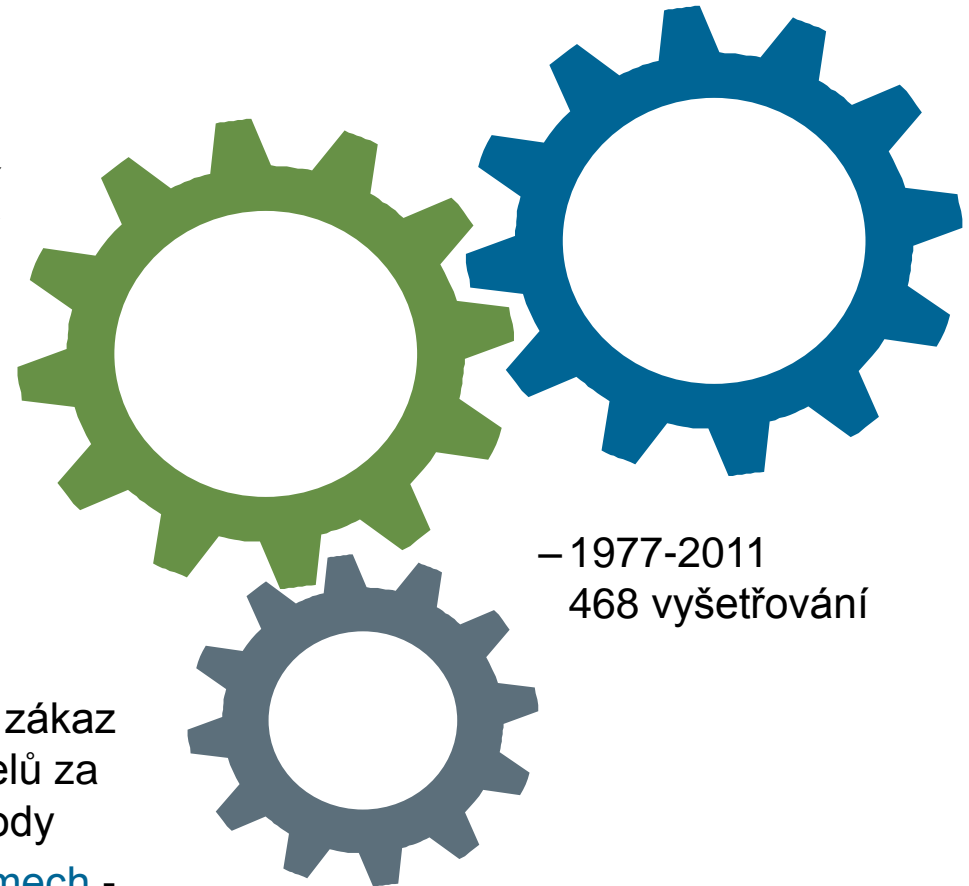
Byly zavedeny přiměřené
postupy?
(Adequate procedures)

U.S. Foreign Corrupt Practices Act of 1977

– FCPA je federální zákon na potírání korupce zahraničních činitelů

- 2 základní ustanovení
 - **Ustanovení proti podplácení** - zákaz podplácení zahraničních činitelů za účelem získání obchodní výhody
 - **Ustanovení o účetních záznamech** - subjekty zapsané u Americké komise pro cenné papíry jsou povinny vést přesné účetní záznamy

– 1977-2011
468 vyšetřování

Podle FCPA je nezákonné:

poskytnout, nabídnout, přislíbit nebo schválit

platbu peněz nebo čehokoliv hodnotného

přímo či nepřímo

jakémukoliv zahraničnímu činiteli

za účelem ovlivnění nebo navádění ke zneužití veřejné funkce s cílem získat nebo udržet si obchodní výhodu

Zahraniční činitel

Pod pojmem
zahraniční
činitel
rozumíme

Ministry, vládní úředníky, členy místních samospráv

členy a kandidáty na členy parlamentu

Členy např. OSN, EK

Členy policie, soudce, celní úředníky

Zaměstnance státních podniků a podniků
spoluvlastněných státem

Extrateritoriální působnost FCPA

Široký výklad působnosti

společnosti se sídlem v USA, společnosti spřízněné se společností se sídlem v USA, jejich vedoucí pracovníci, členové statutárních orgánů a zaměstnanci

všichni vedoucí pracovníci, členové statutárních orgánů a zaměstnanci společnosti se sídlem mimo USA, kteří jsou státní příslušníci USA, bez ohledu na to, v jaké zemi se nacházejí

Trend rozšiřování působnosti

e-maily

bankovní účty v USA

Případ urychlení výstavby

Ředitel anglické společnosti provozující řetězec supermarketů chce urychlit povolení výstavby prodejny v Uherském Hradišti a domluví se s místním politikem na úplatku za urychlení řízení. S cílem zastříť platbu je úplatek převeden na americký účet daného politika.

Jakých TČ se dopustili a jaký režim dopadá na jednání obou aktérů?

Případ luxusního pobytu

Ředitel výroby polské společnosti na výrobu nábytku je pozván na prohlídku českého závodu potenciálního obchodního partnera v Karlovarském kraji. V průběhu návštěvy je ubytován v hotelu Pupp a účastní se několika luxusních výletů nesouvisejících s nábytkářským průmyslem.

Při odjezdu mu je jasně naznačeno, že pokud doporučí tuto spolupráci své společnosti, tímto způsobem budou běžně probíhat jeho obchodní cesty do České republiky.

Jakých TČ se dopustili a jaký režim dopadá na jednání obou aktérů?

Případ bulharského konzultanta

Česká dcera americké farmaceutické společnosti má těžkosti v získávání povolení pro distribuci a prodej léků v Bulharsku. Bulharská konzultační společnost s dobrými kontakty na „správných“ místech nabídne české společnosti své služby za 15% marži na léky prodané na bulharském trhu.

Pokud byste byli vedoucím právního oddělení české společnosti, jak byste postupovali v daném případě?

Jak se účinně bránit?

Co mají společné UKBA a TOPOZ?

→ Adequate procedures

- Výslovně upraveno v UKBA
- “...it is defence for Company to prove that it had in **place adequate procedures** designed to **prevent** persons associated with it from undertaking such conduct.” – Section 7 (2)

→ Nepřímo vyplývá z TOPOZ

- “...neprovedly taková **opatření**, (...) která po nich lze spravedlivě požadovat, (...) anebo neučinily nezbytná opatření k **zamezení** nebo odvrácení následků spáchaného trestného činu.”
§ 8 (2) b)

Zásady pro přiměřená opatření

Proporcionalita opatření

odvětví a země podnikání
velikost společnosti, typ dodavatelů

Účast managementu

kultura netolerování korupce
zapojení vrcholového vedení do
přípravy a implementace

Vyhodnocování rizik

vyhodnocení možných rizik
zejména země, odvětví, konkrétní
transakce, společné podnikání

Právní audit (due diligence)

zejména dodavatelé/smluvní partneři

Komunikace

interní i externí implementace
protikorupčních opatření, tréninky

Monitorování a hodnocení

interní předpisy s cílem odradit,
identifikovat a vyšetřit korupci

Protikorupční pravidla

- Informovat své obchodní partnery o vnitřních protikorupčních pravidlech
- Smluvní dokumentace zahrnující protikorupční ustanovení
- Záznamy o poskytnutých a obdržенých darech
- Pravidla pro oznamování případů podezření z korupce
- Zostřená právní prověrka obchodních partnerů, pokud je obchodní vztah nebo smlouva s nimi spojeny se zvláštními riziky

Čeho se vyvarovat?

Nepřijímat

– osobní dary ani jiné výhody

Neposkytovat

– úplatky, dary či jiné výhody za účelem ovlivnění veřejných činitelů či obchodních partnerů, a to ani prostřednictvím zprostředkovatelů

Neuzavírat

– smlouvy se zprostředkovateli bez řádné právní prověrky jejich bezúhonnosti a kvalifikace

Právní audit korupčních praktik při M&A transakci

Sběr informací
o cílové
společnosti

- povaha podniku
- jurisdikce
- vládní dodavatelé (stavebnictví, zbrojní průmysl)
- vysoce regulovaná odvětví (finanční sektor, farmaceutické firmy, energetika)

povaha
smluvních
partnerů

- přímé prodeje, distributoři

Povaha distributorů, agentů a jiných zástupců

Vztahy s distributory

pozor na:

- požadavky na slevy s cílem financovat nekalé praktiky
- “marketingové či servisní” poplatky

Vztahy s agenty či jinými konzultanty

pozor na:

- neúměrně vysoké platby ve vztahu k činnostem vyvinutým agentem
- platby na offshorové či osobní účty
- osobní vazby na vládní činitele či naopak nedostatek zkušeností v oboru

Povaha distributorů, agentů a jiných zástupců

Zapojení třetích stran při jednání s
vládními činiteli jménem cílové
společnosti

pozor na:

platby pro urychlení či zjednodušení
procesu vydání licencí či jiných
povolení

Audit reputační pověsti obchodních
partnerů třetích stran

Prodejní praktiky

Prodejní praktiky

- kontrola existence smluvní dokumentace oproti objednávkám
- protikorupční ustanovení ve smlouvách
- slevové politiky
- úplnost dokumentace

Vztahy s vládními činiteli

- licence, povolení, kontroly
- osobní vztahy

Prověrka přímo u společnosti

Kontrola protikorupčních opatření

- identifikace a hodnocení rizik
- mezery v protikorupčních pravidlech
 - obchodní partneři, poskytování darů, náhrada výdajů, příspěvky na charitu a sponzorské dary, cestovní náhrady
- pohovory s vrcholovým vedením
- pravidla pro oznamování případů podezření z korupce
- revize úplnosti dokumentace
- revize účetnictví

Kontroly zaměstnanců a dodržování vnitřních pravidel

Pravidla na zacházení s dary

- pozor na:
 - hodnotné dary zejména pro vládní činitele, ale i obchodní partnery
 - platby za zábavu, výlety, kongresová turistika

Pravidla na náhradu nákladů vynaložených zaměstnanci

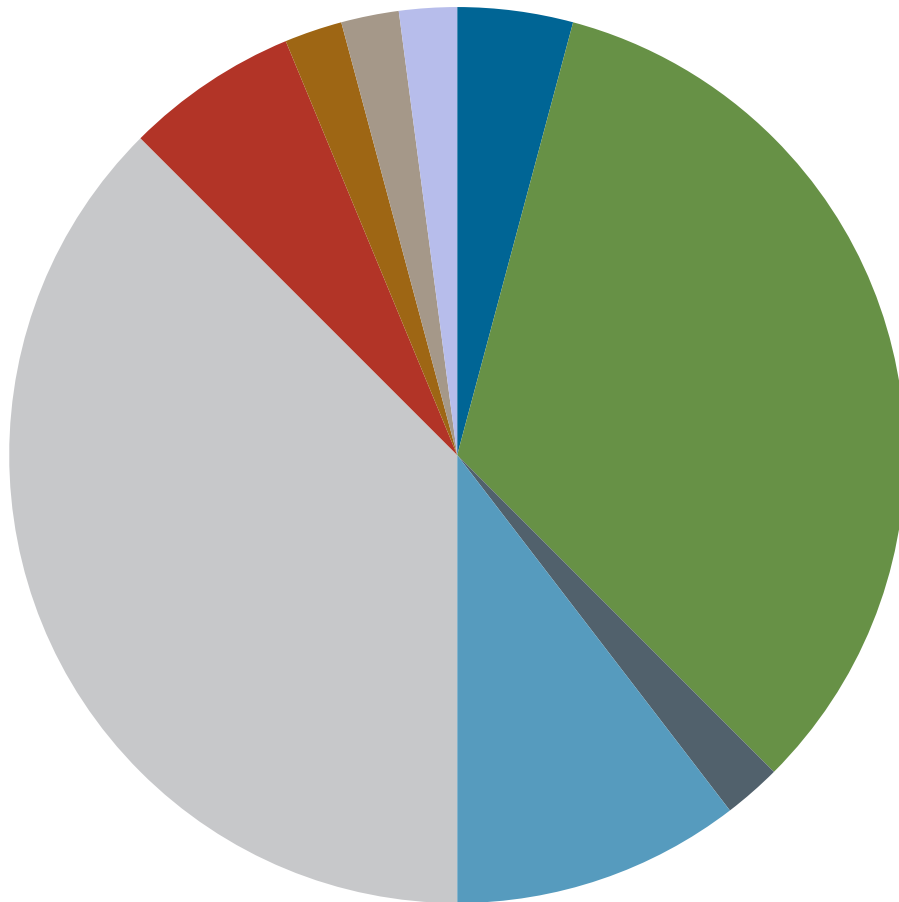
Pravidla na oprávnění zaměstnanců poskytovat slevy

Pokud naleznete problém u cílové společnosti

- Oznámit spáchání trestného činu
- Je stále výhodné společnost nabýt?
- Co dále?
 - propustit zaměstnance podezřelý z korupce
 - příklad musí přijít shora / nulová tolerance
 - školení a následná důsledná kontrola
 - revize smluvních vztahů

Trestné činy, za něž byly PO odsouzeny v roce 2015

2x	Vydírání (§ 175)
16x	Podvod (§ 209)
1x	Úvěrový podvod (§ 211)
5x	Zkrácení daně, poplatku a podobné platby (§ 240)
18x	Neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby (§ 241)
3x	Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění (§ 254)
1x	Porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi (§ 270)
1x	Poškození lesa (§ 295)
1x	Padělání a pozměňování veřejné listiny (§ 348)

V roce 2015 bylo potrestáno celkem 48 PO

Zrušení právnické osoby

- 5x uloženo

Zákaz činnosti

- 1 – 5 let: 10x
- 5 – 10 let: 4x
- 10 – 20 let: 2x
- 1x uložen vedle hlavního trestu

Uveřejnění rozsudku

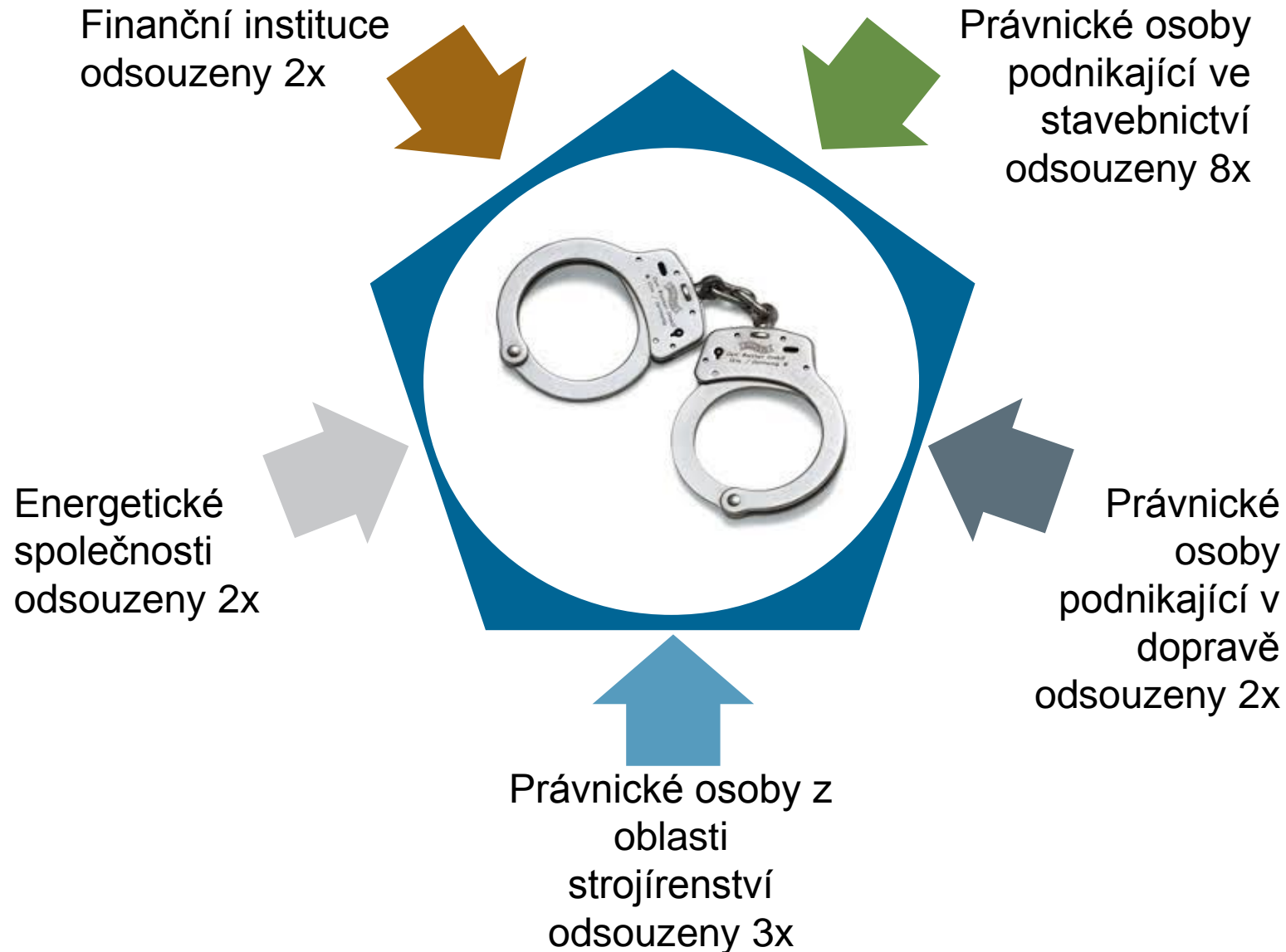
- 10x uloženo jako hlavní trest

Peněžitý trest

- 16x uloženo jako hlavní trest
- 1x uloženo vedle hlavního trestu

Odsouzení za trestnou činnost se dotklo několika různých sektorů

Nejaktivnější byly v roce 2015 soudy v Brně

Kontakt

Markéta Císařová

Seniorní advokátka

Allen & Overy protikorupční
koordinátorka pro střední a
východní Evropu

Tel: 222 107 172

marketa.cisarova@allenoverly.com

Dotazy?

Toto je pouze prezentační materiál. Informace v této prezentaci nepředstavují vyčerpávající právní poradenství a nemohou být používány jako základ pro poskytnutí vyčerpávajícího právního poradenství bez ověření primárních zdrojů.

Veškeré odkazy na “Allen & Overy” znamenají firmu Allen & Overy LLP a/nebo její přidružené kanceláře. Jakýkoli odkaz na partnera v souvislosti s Allen & Overy LLP znamená společníka, konzultanta či zaměstnance Allen & Overy LLP s příslušným postavením a kvalifikací nebo osobu s odpovídajícím statutem v některé z přidružených kanceláří Allen & Overy LLP.